

DUGGA i Fasta tillståndets fysik för F3
 Tid: 10 februari 2003 kl 15:15-17:00
 Lokaler: FL71-74, FL10-11

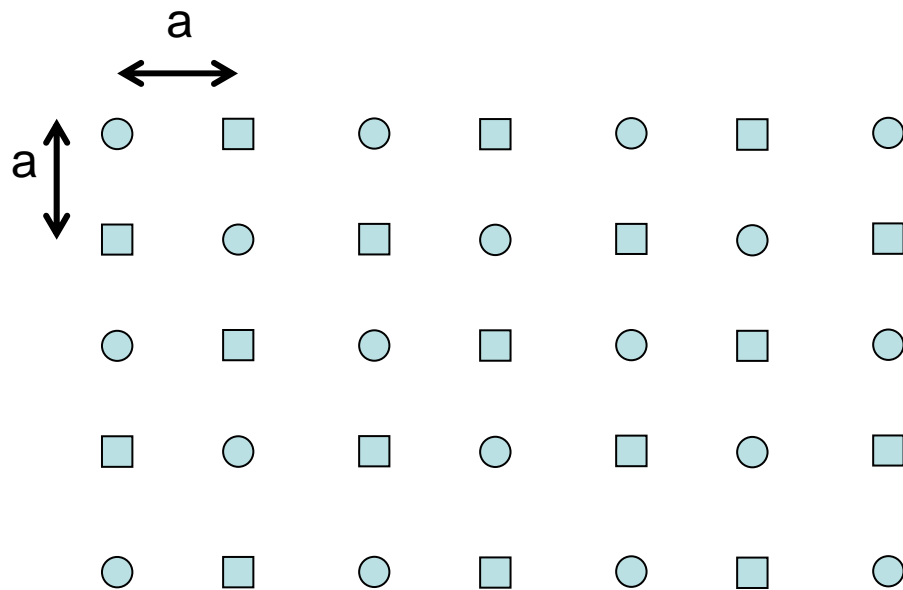
Hjälpmedel: Matematiska tabeller, Physics Handbook, TEFYMA, bifogad formelsamling, typgodkänd räknare eller annan räknare i fickformat dock utan inprogrammerad text eller ekvationer av intresse för tentamen. Däremot är det i sin ordning att i räknarens minne ha lagt värden på naturkonstanter som t ex Plancks konstant och elektronmassan.

Examinator: Lars Walldén (772 3347)

1. Hur stor volym har Wigner-Seitzcellen för ett bcc-gitter vars kubiska enhetscell har gitterparametern a .

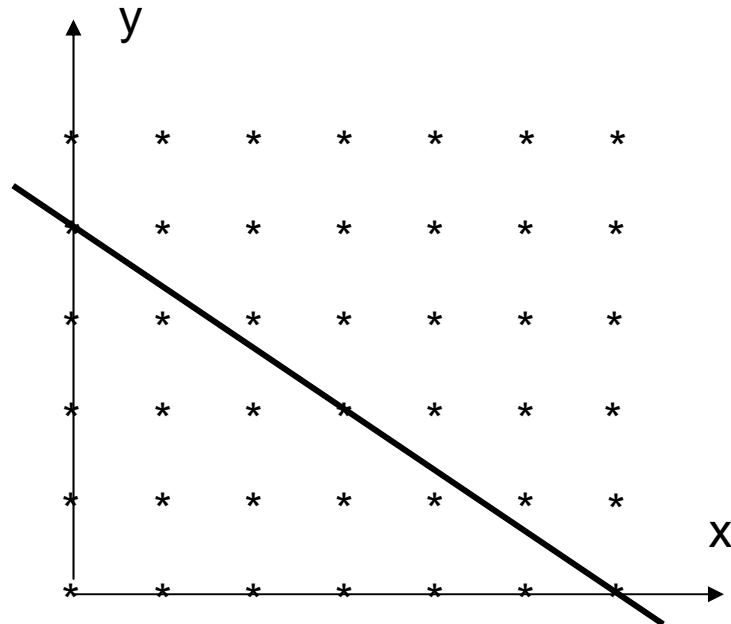
(0,5p) Svar: Det finns 2 atomer i den konventionella enhetscellen, som har volymen a^3 . Wigner-Seitzcellen är en primitiv cell, dvs dess volym är $a^3/2$.

2. Nedanstående figur visar jonernas positioner i ett visst plan för ett salt med NaCl-struktur. De två jonslagen är i figuren representerade av fyrkanter resp. cirklar. Beskriv den tvådimensionella strukturen i figuren med gitter och bas.

(0,5p) Svar: Olika lösningar är möjliga t. ex. a) kvadratisk gitter med kantlängden $a\sqrt{2}$ vridet 45° i förhållande till det gitter som erhålles om man sätter en punkt i varje atom markerad i figuren. Bas: ena atomslaget i $(0,0)$ och det andra mitt i den kvadratiske cellen. b) kvadratisk gitter med kantlängden $2a$ och 4 atomer i basen: det ena atomslaget i $(0,0)$ och (a,a) och det andra atomslaget i $(a,0)$ och $(0,a)$.

3. I diagrammet nedan visas skärningen med planet $z=0$ för ett gitterplan som inte skär z -axeln. Gittret är enkelt kubiskt med gitterparametern $3\text{\AA}$. Beräkna avståndet från det i figuren visade planet till närbelägna plan med samma Miller-index.

- (0,5p) Svar: Skärningar med axlarna: $x=6$, $y=4$, $z=\infty$, De inverterade värdena är $1/6$, $1/4$, 0 . Multiplicera med 12 för att få alla till heltal: $2, 3, 0$, dvs $(hkl)=(230)$ och $d^2=a^2/13$, $d=0,83\text{\AA}$
4. En röntgenstråle infaller mot en enkristall av koppar så att strålen bildar vinkeln 30° med normalen till (200) -plan. Vilken våglängd skall strålningen ha för att ge upphov till en 200 -reflex? Cu har fcc-struktur med gitterparametern $3,60\text{\AA}$.
- (1,5p) Svar: Braggs lag, $2 d_{200} \sin 60^\circ = \lambda$, leder till att $\lambda = 3,11\text{\AA}$.
5. Förklara i detalj varför Si inte ger upphov till någon 200 -reflex. Du kan utgå från att gittersumman för ett fcc-gitter är skild från noll endast om ändringen i vågvektor är $2\pi/a(h,k,l)$ där h, k, l alla är jämna eller alla är udda tal.
- (1,5p) Svar: $I \sim |GS|^2|S|^2$ där $GS \neq 0$ om och endast om $\Delta\mathbf{k}=\mathbf{G}_{hkl}=2\pi/a(h,k,l)$ där h, k, l alla är jämna eller alla är udda tal för fcc-gitter. Bas för Si: $(0,0,0)$ och $a/4(1,1,1)$. Sätt in dessa lägen i basens strukturfaktor för ovan givna $\Delta\mathbf{k}$.
- $$S=f [1+\exp(-i 2\pi/a(h,k,l) a/4(1,1,1))] = f [1+\exp(-i \pi/2(h+k+l))] = 0 \text{ då } h,k,l=2,0,0.$$
6. Beskriv kortfattat någon metod att experimentellt bestämma halten vakanser i ett fast ämne.
- (0,5p) Svar: Se boken.

- 7a. Ange vilka materialrelaterade storheter som är av betydelse för diffusionsprocessen.
- (0,5p) Svar: vibrationsfrekvensen ν , aktiveringsenergin E
- 7b. Ställ upp (med motivering) ett uttryck för hur många gånger per sekund en atom, t.ex. en kolatom i Fe, byter plats.
- (0,5p) Svar: $\nu \exp(-E/k_B T)$
- 7c. Beskriv kortfattat hur självdiffusion sker.
- (0,5p) Svar: via vakansers förlyttningar
- 8a. Gör en enkel uppskattning av hur stor skjuvspänning en perfekt enkristall bör tåla utan att deformeras plastiskt. Gör antagandet att atomerna i ett betraktat atomplan förskjuts uniformt vid skjuvningen.
- (1,0p) Svar: Se boken
- 8b. Förklara varför plastisk deformation inträder vid en mycket lägre belastning än enligt den uppskattning Du just gjort.
- (0,5p) Svar: se boken